

TORONTÁI

Ára 1 Din	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Vel Bečkerek, Obiliteva (Zápolya) u. 1	POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP	Az előfizetés ára:		Ára 1 Din
	Telefonszámok: Szerkesztőség 281 Kiadóhivatal 21 Sürgőnycim: Torontál, Veliki Bečkerek		Felelős szerkesztő: Dr. MARA JENŐ	Egész évre . 300 D Negyedévre . 75 D Félévre . . . 150 D Havonta . . . 25 D	

Betiltották a Magyar-Párt nagygyűlését.

A pártvezetőség nyilatkozata. — Mit mond a bánsági párt elnöke. — Az elmaradt határozati javaslat.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Bečkerek, máj. 5.

A magyar-párt tudvalevőleg május hó 4-ére, vasárnapra tervezte tisztújítással kapcsolatos nagygyűlésének megtartását, amelynek helyül városunkat szemelte ki. A nagygyűlésre, amelyre már minden előkészület megtörtént volt, a Vajdaság minden részéből, valamint a Muraközéből és Barányából is nagyszámu kiküldött érkezett, akik tulajdonképpen már a szombat déli vonattal jöttek meg. Azonban már a szombat délutáni órákban híre futott annak, hogy a kormány a nagygyűlést betiltotta. A hírt azután nemsokára hivatalosan is megerősítették és a vezetőséggel közölték. A vezetőség természetesen a legnagyobb nyugalommal és önérzettel vett tudomást a betiltó rendeletről és erről a magyarság kiküldöttit is értesítette, minek folytán a vendégek a vasárnap délelőtti folyamán el is hagyták városunkat.

Mi a magyar-párt álláspontja?

A magyar-párt vezetőségétől a gyűlés betiltásával kapcsolatban vettük a következő nyilatkozatot: A kormány határozata, mellyel a magyar-párt közgyűlését betiltotta és a lapoknak az a híre, hogy ezt nyomon követi a magyar-párt feloszlata, meglepetésként hatott reánk. A kormány rendelkezésének indítókát nem ismerjük, mert a nekünk kézbesített betiltó határozat indokolást nem tartalmaz.

A kormányhoz közelálló lapok közléseiből azonban az vehető ki, hogy a királyi kormányt erre a lépésre az a körülmény indította, hogy a magyar-párt munkakörét túllépve agitációjával, irredentizmust teremtett.

Mi eme feltevés ellen a leghatározottabban és a legünnepélyesebb formában tiltakozunk. A magyar-párt programja egyetlen olyan célkitűzést sem tartalmaz, mely az alkotmány rendelkezéseinek keretében nem volna megvalósítható, a párt tevékenysége pedig egyedül arra szorítkozott, hogy ezt a programot ismertesse és az ország magyarságát a program mellett való tömörülésre hívja fel. Felháborodással tiltakozunk egyes lapoknak ama beállítása ellen is,

mintha a magyar-párt irredenta törekvések támogatása érdekében külföldi kormánnyal vagy szervezetekkel állt volna összeköttetésben.

A magyar-párt vezetői egy pillanatra sem tértek le működésükben a törvényesség és alkotmányosság útjáról és éppen ezért a minisztertanácsnak ténybeli alappal nem bíró és az alkotmányban biztosított gyűlekezési és egyesülési jogot súlyosan sértő intézkedései ellen is csak törvényes alapon fognak orvoslást keresni olyképp, hogy a minisztertanács határozata ellen panasszal élnek az államtanácshoz, mint legfelsőbb közigazgatási bírósághoz.

Nyilatkozik a bánsági párt elnöke.

A magyar-párt közgyűlésének betiltása és a pártnak kilátásba helyezett feloszlata alkalmából szükségesnek tartottuk, hogy megismerjük, mi a véleménye dr. Várady Imrének, a bánsági magyar-párt elnökének a kormány elhatározásának okairól és várható következményeiről.

Dr. Várady Imre volt szíves fogadni lapunk munkatársát és kérdésünkre a következőket válaszolta:

— Amit ebben a kérdésben lenyegesen el kellett mondani, azt közli a nyilvánossággal a magyar-párt vezetőségének kiadott nyilatkozata.

— Érthetetlen előttem, hogy hogy lehet arról csak beszélni is, hogy a magyar-párt agitációja irredenta tendenciák felkeltésére alkalmas. Hiszen mindenki tudja, hogy a magyar-párt a szentai alakuló nagygyűlés óta agitációs munkát alig végzett. Az elmúlt hónapban volt mindössze 4-5 népgyűlés, amelyen a szónokok a pártprogram ismertetésére szorítkoztak és a szervezkedés szükségességéről igyekeztek a megjelent magyar választókat meggyőzni. Soba egyetlen népgyűlésen sem volt a hatóság képviselőjének kifogása a szónokok fejtegetéseinek tartalma vagy hangja ellen. Más agitációt pedig, mint ami a népgyűléseken teljes nyilvánossággal folyt és a magyar-párt programjának azon propagálásán kívül, mely a sajtó természetes hivatását képezi, a magyar-párt semmiféle más propagandát nem folytatott. Nálunk nem volt nyílt és nem volt titkos propaganda, hanem csak nyílt.

— Aki a viszonyokat ismeri, az nagyon jól tudja, hogy épp a magyar-párt vezetői voltak azok, akik folytonosan figyelmeztették a magyar népet arra, hogy semmitéle politikai kalandokba ne bocsájtkozzék és se éretlen fantaszta, se agent provokátorok ne — bármilyen szépen beszélnek is — fel ne üljön.

— Még jobban esodálkozom azon, hogy akadt olyan, a kormányhoz közlálló lap is, amely külföldi összeköttetésekkel gyanúsítja meg a magyar-pártot. Ily összeköttetései a pártnak sohasem voltak, ily összeköttetéseket soha senki sem kezdett. Elképzelhetetlen, hogy a kormány ily összeköttetésekről tudomással bírt volna anélkül, hogy megtorló intézkedéseket tegyen, amikor most egy éve tanui voltunk annak, hogy a magyar-párt elnökségének két tagját egy szemmelátható otromba hamisítvány alapján letartóztatták.

— A szélsőséges lapok a magyar-párt irredenta velleitáit igazoló megdönthetetlen bizonyítékokról beszélnek. Ilyen bizonyítékok nincsenek, mert nem is lehetnek. Ha pedig produkáltattak bizonyítékok, azok ugyanazon konyhában készültek, mint a hirhedt borderó, amelynek nem is jó meghamisítása egy héten belül kiderült. A magyar-párt megtesz mindent, hogy a végére járjon ezeknek a „megdönthetetlen bizonyítékoknak” és ezért támadja meg az államtanács hoz intézett panasszal a minisztertanács határozatát, mert ebben a közigazgatási perben, ha a kormány a betiltásokat védelmezni akarja, elő kell állni a betiltás alapjául szolgáló tények bizonyítékaival is. És mi ezt akarjuk.

— Hogy mennyire helytelen volt a kormány részéről a magyar-párt közgyűlésének betiltása, azt a legjobban igazolja annak a határozati javaslatnak szövege, melyet nekem kellett volna a betiltott közgyűlésen előterjesztem és amelynek egyhangú elfogadása biztosítva volt.

— Miután ennek a határozati javaslatnak minden szava világos cáfolata az irredentizmus vádjának, rendelkezésükre bocsájtom annak következő szövegét:

A közgyűlés helyeslőleg veszi tudomásul azt, hogy az országos párt vezetősége a nagygyűlés óta min-

den tevékenységet arra összpontosította, hogy a magyar tömegeket választói jogosultsághoz juttassa. A közgyűlés megállapítja, hogy az országos párt vezetőségének ezirányú fáradozásai csak részben jártak sikerrel és ma is jelentékeny a száma azoknak a magyar nemzetiségű állampolgároknak, kik bár a választói jogosultság minden törvényes előfeltételével rendelkeznek, választói joggal még ma sem bírnak.

A közgyűlés felhívja az országos párt ma megválasztott vezetőségét, hogy tegyen meg minden szükséges lépést arra nézve, hogy a még választói jogosultság nélkül szükkülő és arra jogosult magyar nemzetiségű állampolgárok választójoghoz jussanak.

A magyarság politikai törekvéseinek legközvetlenebb célja, hogy az ország magyar népe parlamenti képviselethez jusson. Szükséges a magyarság parlamenti képviselete úgy az ország, mint az ország magyar népének érdekében azért, mert a magyar-párt programjához híven, távol minden felforgató tendenciától, csak a parlamenti küzdelem alkotmányos fegyverével kívánja megcívni azt a harcot, mely az ország magyar népének jogi, gazdasági és kulturális egyenjogúsítását tűzte ki célul.

A közgyűlés az országos magyar-párt vezetőségére bizza azoknak az utaknak a megtalálását és azoknak az eszközöknek a megválasztását, melyek ezen cél minél teljesebb eléréséhez vezetnek.

Abban a reményben, hogy a parlamentből való ötesztendei kényszerű távollét után a nemzetgyűlésnek kapni meg fognak nylni a magyar képviselők előtt is, a közgyűlés a magyar parlamenti képviselet kezét semmi irányban sem kívánja megkötni. Figyelmébe ajánlja azonban, hogy működésében a párt programjában lefektetett elvektől el nem térhet. Ebben a kerethen önmaga választhatja meg azokat az utakat és taktikai eszközöket, melyek a legalkalmasabbnak mutatkoznak annak a célnak elérésére, hogy a párt célkitűzései közül a magyarság tényleges politikai egyenjogúsítása, a magyar nincstelenek földhöz juttatása és az anyanyelvén való alsó- és középfokú oktatás mielőbb valóra váljék.

— Alig hiszem, hogy a kormány ilyen intézkedéseivel elérje azt a célt, hogy a magyar szavazatokat a maga táborába gyűjtse, mert aki a magyar nép természetét ismeri, az nagyon jól tudja, hogy szép szóval meg lehet tőle kapni mindent, de erőszakkal semmit.

A feloszlítás híre Beogradban.

Hogy a Magyar Párt feloszlításáról és az ezzel kapcsolatosan elterjedt véleményekről minél részletesebben számolhassunk be, a „Toronto” szerkesztősége kiküldött egyik tagját Beogradba. Kiküldött munkatársunk beszámolója a következő:

A magyar-párt feloszlítása Beogradban élénk visszhangot keltett. A kormányválság újabb fázisai ugyan elterelik a figyelmet a többi eseményektől, az érdeklődés ugyiszlóvan csak a krízis körül összpontosul, mely mellett minden egyéb kérdés eltörlül és háttérbe szorul. Mindamellett mégis a nem várt meglepetés varázásával hatott mindenkire. A klubokban a délután folyamán terjedtek el a magyar-párti szervezetek működésének feloszlításáról szóló hírek. A szkupstina elnapolása folytán kevésszámú képviselő gyűlt össze az egyes klubokban, különösen az ellenzékiekben, a jelen voltak azonban annál vehemensebben és hosszantartóbban vitatkoztak a kérdésről.

A vasárnapi nap teljes szélesedést hozott a belpolitikában. A szkupstina körül esendes, kihalt volt az élet, ahg fordult meg a klubokban néhány képviselő. A németek közül egész napon át egyetlen egy sem mutatkozott. A radikális-párti honatyák és négy miniszter a „Páris” és később a „Petrograd”-kávéházban tartott bizalmas értekezleten volt elfoglalva s így szintén távolmaradtak a klubhelyiségeiktől. Azok véleménye, akik a klubokban tartózkodtak, pártra való tekintet nélkül egyeztetett abban, hogy a magyar-párt feloszlítását a választás előjátéka egyik epizódjának kell tekinteni, amely nem bizonyít egyebet, minthogy a választások kétségein kívül rövidesen bekövetkezzenek. A felfüggesztés indoklását tudniillik, hogy irredenta propagandát üztek a magyar pártorgánizációk, egyik párt sem veszi komolyan és nem tekinti egyébnak, mint kitalált mesének, mely minden komoly alapot nélkülöz. A képviselők meg vannak róla győződve, hogy a magyarok is lojális polgárai az államnak, kalandokba nem bocsátkoznak s az alkotmányban és a törvényekben biztosított kereteken belül dolgoznak.

A kormányválsággal kapcsolatban vasárnap olyan kombinációk merültek fel, hogy a Pribicevitytel való koalíciót elejtik és újra előtérbe kerül a homogén radikális kormány. A kombinációnak még ellenzéki körökben sem tulajdonítanak nagyobb jelentőséget, de úgy kormánykörökben, mint az ellenzékiek sorában számosan vannak, akik komolyan hisznek a terv megvalósulásában. Beavatottak munkatársunk előtt kijelentették, hogy mind többen fordulnak Pribicevity ellen, a nemzetiségekkel szemben folytatott politikája miatt, melyet sokan a saját pártívei közül, sőt egyes képviselői is, helytelenítnek. A magyar-párt feloszlítását is jórészt neki tulajdonítják, amit egyes független demokraták is céltalannak mondanak. Pribicevity szerepét látszik igazolni az a tény, hogy a párt lapja a „Podne” egyetlen egy sorban sem emlékszik meg a minisztertanács ismeretes határozatáról.

A nemzeti kisebbségek csak kulturális egyesületekbe tömörülhetnek.

Feloszlatták a magyar politikai párt szervezeteket.

— A „Toronto” beogradi munkatársának telefonjelentése. —

Beograd, május 5.

A minisztertanács tegnapi ülésén újra a Magyar-Párt ügyével foglalkozott. A tegnapi ülésen szövegezték meg véglegesen a párt feloszlításáról szóló rendeletet. A rendelet szerint a

Magyar-Párt politikai szerveinek működését betiltja a kormány az 1869. évi a szervezkedésről szóló magyar állami törvény alapján, amely törvény később a szkupstina egyik határozatával kibővítést nyert az ország egész területére. Ez a törvény világosan és kategórikusan kimondja, hogy a nemzeti kisebbségek saját politikai egyesületeket nem alakíthatnak, szervezkedési joguk kizárólag a kulturális egyesületekre vonatkozik.

A törvénynek ilyen értelmezése természetesen maga után fogja vonni a német- és román párt feloszlítását is, amely, hir szerint, a holnapi nap folyamán fog ugyancsak végbemenni.

A magyarságot érdeklő, erről a nagyon fontos határozatról kikérte dr. Graber Lászlókat, a bánsági magyar-párt társelnökének véleményét, aki a következőket mondotta:

„Hogy a minisztertanács határozatának indoklását szabatosan közzéte-e lapjukkál, azt e pillanatban ellenőrizni nem tudjuk. Megállapítom azonban, hogy a magyar törvénytár 1869. évi évfolyamában nincs olyan törvény beikkelyezve, amely a politikai szervezkedés előfeltételeit szabályozná. A magyar közjog minden ismerője tudja azt az elemi tételt, hogy Magyarországon a gyűlekezési és egyesülési jogot nem szabályozta törvény, hanem miniszteri rendelet. Ezekben a miniszteri rendeletekben is hasztalan keressük azt a rendelkezést, amely állítólag a minisztertanács elhatározásának alapjául szolgál. Hogy egy ilyen rendelkezés a magyar jogrendben nem létezett, azt legjobban bizonyítja az a tény, hogy 1867 óta egészen a háboru befejezéséig Magyarországon szervezte volt két tót nemzeti párt, a román nemzeti párt és három szerb nemzeti párt: a szerb nemzeti radikális-párt, a szerb liberális-párt és a szerb demokrata-párt.

A román nemzeti párt megválasztott országgyűlési képviselői helyet foglaltak a legutolsó magyar parlamentben is. Azoknak a minisztertanács határozatoknak, kormányrendeleteknek és szükség törvényeknek kimutatásában, melyeket az alkotmány meghozatala után az egyes minisztertanács törvényerőre való felruházás céljából a nemzetgyűlés törvényelőkészítő bizottságához beterjesztettek, szintén hasztalan keressük ilyen tartalmu jogszabályt.

Végül pedig feltéve, hogy a belügyminisztérium közjogászainak si-

került felkutatniok valami elavult magyar rendeletet, amelybe a kisebbségi szervezkedés tilalmát bele akarják magyarázni, meg kell állapítani, hogy ez a rendelkezés az alkotmány meghozatalának napján hatályát veszítette. Az alkotmány 14-ik cikke szerint „a polgárokat megilleti az egyesülés, gyűlekezés és tanácskozás joga. Az erre vonatkozó közelebbi rendelkezéseket törvény fogja megállapítani”. Miután pedig ugyancsak az alkotmány 4-ik szakaszának értelmében minden polgár egyenlő a törvény előtt, kétségtelen, hogy az alkotmányban biztosított gyűlekezési és egyesülési jog — ideértve a politikai szervezkedési joga is, — nincs a nemzeti hovátartozandóság tekintetében korlátozva.

Kétségtelen ebből, hogy az állítólagos jogszabály, amelyre a minisztertanács döntését alapítja, ellenkezik az alkotmány rendelkezéseivel. Miután pedig az alkotmány 142. cikkének első bekezdése szerint az alkotmány kihirdetésének napján hatályukat veszítik mindazon jogszabályok „amelyek az alkotmány rendelkezéseivel ellentétben állanak” — kétség sem fér ahhoz, hogy az a magyar jogszabály, amelyre a minisztertanács döntését alapítani akarja, 1922 június 28-ikán hatályát veszítette.

A minisztertanács határozata az államtanácshoz intézendő panaszszal megtámadható és én egy pillanattal sem kételkedem abban, hogy az államtanács ezt a minisztertanács határozatot az érdekelt politikai pártok vezetőinek panaszára meg fogja semmisíteni. Az azonban valószínű, hogy a legközelebbi választásokig ez a döntés nem fog bekövetkezni.

A radikális képviselői klubban csak néhány szerbiai képviselőt talált. Egyénenként nem voltak hajlandók a kényes kérdésre felelni, ellenben kijelentették, hogy a radikális-klub azon a nézetben van, hogy a magyar-párt működését meg kell engedni. A Magyar-Párt nem jelenté vesztélyt az országra, az irredentizmus vádját konkretizálni kellene s amíg működésében nem állanak be olyan kilengések, amelyek károsak az ál-

lam szempontjából, engedélyezni kell munkáját. A betiltást tehát ideiglenes jellegűnek tekintheti a magyarság, mely nem végérvényes állapotot, hanem pillanatnyi jelenléteket jelent s amely a választások után végkép megszűnik.

Az ellenzéki klubokban mindössze néhány képviselőt talált munkatársunk. A klerikális klubban Gosztin-csár volt miniszter készséggel volt hajlandó nyilatkozni a Magyar-Párt beszűntetéséről alkotott véleményéről.

Személyes impresszióm a betiltásról az, hogy a radikális-független demokrata kormány egy egyszerű trükköt használt és ezzel akarta megijeszteni a magyarságot. Ezt arra az eshetőségre szánták, ha választásra kerül a sor és ők kapják a megbízatást kormányalakításra. Ilyen formán remélik, hogy a megrémült magyarság külön képviselők hiányában lojalitások bizonyítására a kormány-pártokra fognak szavazni. A felfüggesztéssel, mely különben beleütközik az alkotmány világos és elvitázhatalanul fennálló rendelkezésébe, ellenkező hatást váltottak és váltannak ki. A minisztertanács határozatát nem kell végérvényesnek tekinteni, mert véleményem szerint a választások lezajlása után feltétlenül újra engedélyezik a párt működését.

Utána Schiftár szlovén néppárti képviselőt kerestük fel, akit a muravidék küldött be a parlamentbe.

A Magyar-Párt beszűntetése nagy megütközést keltett bennem. Én és képviselőtársaim nagyrésze, a magyar aera alatt is tevékeny részt vettünk a politikai életben, de hasonló precedensre sem Magyarországon, sem másutt, nem emlékszem. Csaknem mindegyik nemzetiségnek megvolt a maga külön pártja, mindenkor tetszés szerint folytatott ellenzéki vagy kormánytámogató munkát és az sohasem képezett casust a betiltásra vagy működésének korlátozására. Annál kevésbbé szabadna meggátolni a magyarságot, hogy egy politikai párt keretén belül szervezkedjék, mert az alkotmány kétségein kívül biztosítja mindenki számára a szervezkedési jogot. Én is ideiglenes jellegűnek tartom a beszűntetést és véleményem szerint a választások után újra megengedik működését.

A demokrata-klubban az egyik képviselő kijelentése szerint nem érte váratlanul a képviselőket a Magyar-Párt feloszlítása. Mivel a radikális-független demokrata kormány egyik tagja, Pribicevity iránt a kisebbségek részéről ellenszenv nyilvánult meg, nem sok reményt fűztek a paktumtervekhez és helyesebbnek találták a szövetekezés helyett a magyarság megijesztését. A beszűntetés indoka, az irredentizmus, egy olyan súlyos vád, mely előbb tisztázásra szorul. Eddigél nem merült fel a vád, amíg a magyarság nagy tömege nem került be a választói névjegyzékekbe, most, hogy a felvételük megtörtént, szóval a magyar polgárok szavazati jognak jutottak a birtokába s feltehető volt, hogy a választáson résztvesznek, igyekeztek ilyen módon is hatást gyakorolni reájuk.

Egyébként ha nem is azonos, de hasonló célú rendelkezések érhetik az ellenzék bármelyik csoportját.

Hasonló nézetben vannak a muzulmánok és a többi ellenzéki csoportok képviselői is.

A beogradi lapok élénken foglalkoznak a minisztertanács ismeretes határozatával. Nagy feltűnést kel-

Szó
nyári m
kezelés
Horváth
Betörés

tett, hogy a Pribicevity-párti organum a „Rjecs” és a kormányhoz közelálló „Balkan” nem emlékezett meg a Magyar-Párt betiltásáról. A dinasztia lapja, a „Politika”, a Davidovity féle „Pravda”, a „Cicvaricsev Beogradski Novosti”, a „Vreme” és a „Beogradski Novosti” részletes tudósításban számolnak be a minisztertanács döntéséről, kommentárt azonban nem fűznek hozzá. Ujságírók kijelentése szerint a legtöbb ellenzéki lap a hétfői számában vezércikkben foglalkozik a Magyar-Párt feloszlásával.

A kormányválság még nem oldódott meg.

Beograd, május 5.

A szkupstina elnapolása folytán a képviselők legnagyobb része az ország belsejébe ment agitációs körutját folytatni, úgy hogy tegnap már alig volt képviselő a parlamentben.

A vasárnap azért nem telt el minden esemény nélkül. Davidovity Lyuba tegnap délután sokáig tanácskozott Petrovity Naszta radikális képviselővel, majd Korosec, Spahó és Macek képviselőkkel. Ezen a konferencián a politikai helyzetet vitatták meg és főleg akörül vitáztak, hogy a Radics-párt várja-e meg az udvar meghívását a kihallgatásra vagy jelentkeznek maga kihallgatásra. Ez az elvi vita tudniillik azért fontos, mert a Radics-párt az udvarnál még nem mutatkozott be és így lehetséges, hogy talán meghívást sem kap.

Tegnap este Marinkovity Voja demokrata képviselőt fogadta kihallgatáson a király. Marinkovity volt az, aki a kibővített autonómia-ról szóló tervezetet készítette.

Politikai körökben remélik, hogy a kormányválság befejező stádiumban van. Ellenzéki körökben azt hiszik, hogy a király még ma fogadja Spahó, Korosec pártvezéreket és esetleg Davidovityt is és ezután talán már kedden dönt a válság megoldásáról.

A radikálisok azt hiszik, az ellenzéki blokk elvesztette a játszmát a koncentrációs kormány kombinációja körül és, hogy a legnagyobb esélye a létesítendő Pasity-Pribicevity féle választási kormánynak van.

A német választások.

Berlin, máj. 4.

A német birodalmi gyűlési választások vasárnap folynak le. Összesen huszonhárom párt vesz részt a választásban.

Az új választási törvény szerint minden hatvanezer szavazatra egy mandátum esik. A pártok között a legerősebbek a „szociáldemokraták, a mérsékelt munkások pártja, a centrumpárt, a nemzeti néppárt, a demokrata-párt és a bajor parasztpárt.

Berlinben nagyban folyik a választási agitáció. Az agitátorok fellobogóztak autókkal, röpiratok garbadájával dolgoznak. Az egész birodalom feszült figyelemmel és várakozással néz a sorsdöntő aktus eredménye elé.

Szörmék

871

nyári megóvását, szakszerű kezelést mellett újból elvállalja Horváth szücs, Gimpel-féle ház. Betörés ellen is biztosítva!

A Közművelődési Egyesület Arany ünnepélye.

— A „Torontál” tudósítójától. —

Becserek, máj. 5.

A Torontálvármegyei (Bánáti) Magyar Közművelődési Egyesület szombaton délután a Kaszinótársulat nagytermében Arany János emlékünnepet rendezett, amelyen a nagyszámú közönség soraiban láttuk a városunkban időző bácskai vendégeket is.

Dr. Vinczehidy Ernő egyesületi igazgató megnyitó beszédében az az egyesület kulturális munkásságáról szólva, kifejtette, hogy a kulturális és politikai tevékenység között milyen nagy és mélyenjáró a különbség és hogy mennyire téves a kulturális munkában politikumot keresni. A megnyitó beszéd, amelynek ma talán kettőzött jelentősége van, így hangzott:

Tisztelt hölgyeim és uraim!

Nem véletlen, hogy a Torontál-megyei (Bánáti) Magyar Közművelődési Egyesület a mai napon tart előadást. Tudtuk, hogy a vajdasági magyarság színe-java fog egymásnak találkozni adni városunkban s nem foszthattuk meg magunkat azon örömtől, hogy velük tölthessünk egy-két órát a gondolatok és érzések közösségében.

Nekik, kedves vendégeinknek szóljon első szavunk. A meleg, a baráti, a magyaros Isten hozott szava. S a köszöneté, hogy ezen ünnepélyünket megjelenésükkel megtisztították.

Tudjuk, hogy őket holnapra a miéntől teljesen eltérő munka gyűjti egybe. Tisztelettel adózunk nekik s mindazoknak, kik e súlyos kötelességet magukra vették. De mégis szabadjon nyomatékosan hangsúlyoznom, hogy egyesületünk azon munkakörtől, a politikától távol áll. Sőt engedjék meg kérem, hogyha ezen ünnepélynek vége lesz, akkor eközé és az aztán következő tárgyalások, gyűlések, bankettek, vagy a politika bármilyen formájú megnyilatkozása közé áthághatatlan korlátot vonjunk, olyat, hogy még ürügyet se találjon senki arra, hogy irodalmi és zenei élményeinket, lelkeink ezen üdülését, bármi kapcsolatba hozhassa a politikával. Valóban még erre is kell ügyelnünk. Noha oly nyilvánvaló, hogy legsajátabb céljaink tartanak tőlünk távol minden politikát.

S most nem annyira alapszabályaink tiltó rendelkezéseire gondolok s nem is azon közkeletű ellentétre helyezni a fősúlyt, mely a politikai és kulturális munkák között már megjelenési formájában is fennáll, hogy a politika széjjel választja gyakran a legközelebb állókat is, hogy félreérteket teremt, hogy néha fájó sebeket üt, míg a kultura munkája egyesít, kiküszöböli az ellentétet ember és ember között, megértővé tesz. De réá szerétnék mutatni arra az alapvető tételre, hogy a kultura öslényege ellenkezik a politikával. A politika és ez tudvalevőleg Kossuth Lajos meghatározása, az exigenciák tudománya. Közérthető nyelven a körülményekkel való megalkuvásé. A kultura legbensőbb

valója, elutasít magától minden alkut, minden paktumot. Nem alkudhatik meg a tudatlansággal, a sötét babonával, a nyers durvasággal, a beestelen önzéssel, mindmégannyi ősi ellenségével, e frigynek korosszülötte, az álműveltség, az álkultura, lenne önmagának is mindennél veszesebb veszedelme.

Nekünk vajdasági magyaroknak tehát, kik büszkén vallhatjuk, hogy egy nemes kulturának vagyunk hagyományosai, kötelességünk annak teljességét és tisztaságát meggingathatlan szilárdsággal megőriznünk.

Mi itt, kik a Torontál-megyei (Bánáti) Magyar Közművelődési Egyesületbe tömörültünk, azt tartjuk, hogy ha a magyarság szellemi és erkölcsi megnyilatkozásaiban, tudományos és művészi munkájában, nemcsak az ancienitás előjogán, de az élő erő fajsúlyánál fogva is a vajdasági kulturális mozgalmak élén halad, baráti versenyben az itt honos szerb és német kulturával, ha a különböző világszemlélet bármi széles skáláján, de mindig előkelő szellemi fegyverzetel küzd, mindig magas színvonalon, teljes felkészültséggel, csak a legjobbat nyújtva, akkor valósíthatja meg azon kulturafeladatokat, melyek e földterületen osztályrészül jutottak.

Ezt a gondolatot kívánjuk szolgálni ma is, midőn valóban kitűnő értékes művészműket, kiváló előadókat és előadó művészeket kértünk fel közreműködésre. Hála köszönet valamennyiüknek. De méltóztassanak megengedni, hogy külön mondjak köszönetet Kovács István pápai prelátnak, apát urnak, ki magas állásának és kiváló egyéniségének tekintélyével áll sorainkban és támogatja Közművelődési Egyesületünket minden fáradozásában.

Amidőn tisztelt vendégeinket ismételtén szívből üdvözölöm, a mai ünnepélyt megnyitom.

Dr. Vinczehidy szavait nagy tetszéssel fogadta a hallgatóság, majd Hajdu Aranka szavalta el Arany János: Tetemrehívás c. balladáját, a nála megszokott művészi készséggel.

Kovács István pápai prelátnak előadása következett ezután, aki Arany költészetének asszonyalakjairól beszélt. A magas szárnyalású, lendületes előadás, amelyben a mai idők asszonyai elé örök ideálként állította Arany János nőalakjait, nagy hatással volt a közönségre, amely nem egyszer lelkes tapssal ünnepelte az előadót.

Jakabffy Margit Liszt: Notturmoját interpretálta azzal a művészi készséggel, amely ennek az istenáldotta művésztehetségnek minden játékát jellemzi.

Gutjahr Károly rk. lelkész Arany balladaköltészetéről tartott gondosan kidolgozott, tartalmas felolvasást, majd

Griffel Károly écskai plébános temperamentummal és mély érzéssel kidolgozottan játszotta el Hubay „Hullámzó Balaton” c. hegedűszólóját, amelyet Jakabffy Margit kísért zongorán.

HIREK

— május 5.

Flórián nap. A becskerei önkéntes tűzoltóegylet tegnap ünnepelte meg a hagyományos szokáshoz híven védszentjének, Flóriánnak a napját. A délelőtti folyamán a tűzoltó zenekar vezetésével a tűzoltók a templomba mentek, majd istentisztelet után megvendégelték a legénységet a tűzoltó laktanya udvarán.

Gyurgyev dán. Holnap hajnalban három órakor indulnak ki a szokásos Gyurgyev dán ünnepségekre az erdőbe. A gyülekezés a villanytelep mellett van.

Az új villamosáram hálózatának felszerelésére a Volta r.-t. külön szerelőosztályt szervezett és szakképzett szerelői már megérkeztek és a közönség rendelkezésére állanak.

A magyar Nemzeti Bank részvényjegyzése. Budapestről jelentik, hogy a Nemzeti Bank részvényjegyzése iránt egyre nagyobb az érdeklődés. A hivatalos körök szerint az alaptőke teljesítése teljesen biztosítottnak látszik. Hogy a gazdáknak megkönnyítse a jegyzést a kormány, megengedte a közvelen kivitel, hogy az érte kapott devizákat és valutákat részvényjegyzésre felhasználhassák.

* Hétágu korona — hát név. Páris grófnője, ez a film az idei filmszezon egyik legkiemelkedőbb eseménye. Páris grófnőjének hétágu koronáján hét olyan név szerepel, mint Leo Birinsky, Joe May, Mia May, Emil Jannings, Vladimir Gajdarov, Erika Glässner és a — Rádus Birinsky regényéből készült — film. Joe May rendezéséhez, Mia May és Emil Jannings játékához nem kell kommentár, Vladimir Gajdarov gyönyörű férfi, aki Erika Glässnerrel együtt méltó partnere lesz világhírű szereptársainak. A korona hetedik ágaként, amely pedig éppen nem homályosul el a másik hat előtt, szerepel a Rádus filmgyár, amely forgalomba hozza a filmkolosszust. Hétfőtől kezdve az International Bioskopban.

* Nikkelezni, galvanizálni Krausz-nál Veliki Becskerek. Telefon 329.

Sport

Vasárnapi eredmények.

SK. Borac—Szlávija 1:1 (1:0). Bajnoki mérkőzés. Borac csapata meglepően jól játszott. Az I. félidőben Borac fölénybe kerül s meg is szerzi a vezetést Kirtyanszki révén. A II. félidő 1-ső percében Hermann (Szlávija) gölt lő. Ezután a játék végéig Szlávija fölénybe kerül, de fölényét nem képes gólokban kifejezni. Biró: Podgradski, jól vezette a mérkőzést.

Obility—Kadima 4:1 (2:1). Bajnoki mérkőzés. Biró: Brkity. Obility csapatának ezzel a győzelmmel van a legnagyobb esélye a bajnokság megszerzéséhez. I. félidőben Kadima csapata van fölényben s mégis Obilitynak sikerül a vezetést Bojanity szép góljával elérni. Nemsokára rá Kadima Glücksmann büntetőrugása révén kiegyenlít, majd Obilitynek sikerül ismét a vezetést megszerezni Szironatovity

góljával. A II. félidőben általában Obility csapatát látjuk fölényben, amint Szírotanovity és Mojity gólja is igazol. Obility csapata szépen játszott, míg a Kadima csapata hátrózott visszaesést mutat.

Beograd. Orsági érdeklődés előzte meg a budapesti FTC beográdi vendégszereplését. A csapat meg is érdemelte, mert nagyon szép játékot produkált.

FTC—Jugoszlávia 2:1.

Budapest. Magyarország—Ausztria 2:2 (1:0). A magyarok mindkét gólját Eisenhoffer lőtte, míg az osztrákok góljait Horváth. Egy II-est az osztrák Wieser az első félidőben mellőlött.

Az Olimpiasz. Szombaton délelőtt nyitották meg ünnepélyesen az olimpiászi mérkőzéseket Millerand köztársasági elnök, a kormány tagjai és a diplomaták jelenlétében.

Az ünnepi prologust Jean Richepin tartotta, utána Aischylos: Agamemnon című darabját adták elő. A színházi ünnepség előadását száz atléta felvonulása követte az olimpiai lobogókkal.

A sportversenyek vasárnap kezdődnek a francia-román rugby-mérkőzéssel.

Nyiltér

Ezen rovat alatt közlöttekért ne a vállal felelősséget a szerkesztőség.

ÉRTESÍTÉS!

Értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy Zmaj Jovina (Mária Terézia) u. 5. sz. alatt **órajavítóműhelyt** nyitottam. Becses támogatásukat kérve, vagyok tisztelettel

857 **Deutsch József.**

Sresko načelstvo u Novom-Bečeju.

Broj 2580—1924. 880

Oglas.

Novobečejska sreska policija potrebuje za 54 policaja i za nadzornika sreske policije **letnje platnene haljine za pranje** i to za svakog policaja jednu bluzu, jedne pantalone i jednu kapu. Dalje potrebuje za svakog policaja **2 para cipela** i to jedan par sada maja meseca, a jedan par oktobra meseca i za svaki par cipela jedan rezervni **djon.**

Pozivaju se svi krojači i cipelari, koji su voljni sreskoj policiji liferovati gore pomenute haljine i cipele, da podnesu svoju ponudu do **15-og maja o. g. pre podne 10 časova** sreskom načelniku u Novom-Bečeju.

U ponudi treba naznačiti cene, vreme liferovanja i mustru za haljine, za cipele i za djon.

Uslovi mogu se doznati kod sreskog načelnika u Novom-Bečeju.

Novi Bečej, 26. aprila 1924. god.

Načelnik sreza:

Djura Nadaski s. r.

Műhelymegnyitás!

Tisztelettel értesítjük úgy a helybeli, mint a vidéki közönséget, hogy a **Geteova (Német) utca 130 sz Konkoly-féle házban** egy egészen újonnan berendezett

kazánkovács- és gépjavitóműhelyt

nyitottunk. Elvállalunk minden e szakmába vágó munkát, úgy mint új tüszekrény készítését, **kazános kicserélését** és mindenféle kazánosjavítást, továbbá különféle vasesztergamunkát, u. m.: armaturát, új dugattyúgyűrű, dob- és szalmarázótengely készítését stb. a leggyorsabban és szakszerű kivitelben, a legjutányosabb ár mellett. A t. közönség szíves pártfogását 839

SZABÓ ÉS LECKER

kazánkovács és géplakatosmesterek **Velikibecskerek, Geteova (Német) u. 130.**

URI VILLA VRSAČON

a park mellett,
családi okok miatt
ELADÓ.

Esetleg a berendezés egy részével, amely áll antik butorból, perzsaszőnyeg, régiségek, híres japán fametszet-gyűjtemény, Steinway-féle zongora stb. ből.

Kézpénzfizetés nem okvetlenül szükséges.

Felvilágosítást ad:

Adler István, Vrsac.

844

Red Oil Company

Braća Komlós, Velikibecskerek.

Telefon 135. szám.

Ajánl raktárról azonnali szállításra *a legolcsóbb napiárban:*
Benzint, petróleumot, gép- és hengerolajokat, kocsikenőcsöt, valódi angol gépsziját és amerikai manilát.

Viszonteladókna és cséplőgéptulajdonosoknak nagy árengedmény.

— Kérjen árajánlatot. —

862

Piovelem!

Ha jól és olcsón akar étkezni és kevés séta mellett pénzt akar megtakarítani, akkor abonálja magát a **Hollóssy-féle vendéglőben, Petrogradszka (Melencei) u.**, hol kitűnő kapható **Heti abonoma 130 dinár.** (Ebéd: leves, hus, főzelék, tészta és minden este friss vacsora). Újonnan átalakított **kuglipályám** állandóan a t. közönség rendelkezésére áll. :: Fedett kerthelyiség! :: Kifűnő kudrici borok! :: Tisztelettel: 832

HOLLÓSSY JÓZSEF, vendéglős.

házikoszt

BECSINI PORTLANDCEMENT

és az összes építési anyagok és cementlapok 851
Özv. Guttman Jakabné és Fiainál Velikibecskerek

Nyomatott Pleitz Fer. Pálnál, Veliki Beecskerek.

Az écskai uradalomnál
(Torontálmege) 860

100.000 kávé prima nád

jutányos áron eladó.

Fakereskedelmi hivatalnok

önálló munkaerő, jó detailista, magyar, szerb, német nyelvismerttel, állását változtatni óhajtja. Megkeresést „Szakember” jelige alatt a kiadóhivatal továbbítja. (885)

Villanyvezetékének

átalakítását a legolcsóbban

Schneider és Zelenka

villamosági vállalatánál eszközölheti, a betegséglyővel szemben Ugyanott két tanonc felvétetik. — 841

Ingyen

ugyan nem, de különként 55 dinárért kaphat 5, 10 kg-os postacsomagokban

édes paprikát.

Ha egyszer megpróbálja, állandó vevő lesz. Nagyobb vételnél megfelelő árengedménnyel, vasúton szállítva — **50 kg-os csomagokban.** — Postaküldemények utánvéttel, nagyobb küldemények megegyezés szerint.

Donáth és Csélics-cégnél, Debeljača, Bánát

833

Ház bognárműhellyel

— vagy anélkül is — igen jutányos áron azonnal eladó.

Vétel esetén azonnal beköltözhető. Érdeklődni lehet **Velikibecskerek, Geteova (Német) u. 48.** — Ugyanott egy Popp-féle 9-es számú **kötőgép** is eladó.

Lakatosműhely

berendezéssel azonnal eladó.

Rác Ede 868

Danicsityeva (Kölcsey) u. 7. sz.

4 hold lóhere

a város közelében, tetszés szerinti parcellákban, kaszálásra bérbeadó

Schmidt Péternél

Etvesova (Magyar) utca 22. szám.

Jutazsákok

minden nagyságban, használt, jó állapotban, garantált lyukmentes, minden mennyiségben igen olcsón kaphatók

865
Brüll Kender Rt. Noviszád 12.

Kiadja Pleitz Fer. Pál.